

J. R.

**Prawo i postępowanie w sądach dla
nieletnich w Izraelu : [recenzja
artykułu Davida Reifena
opublikowanego w "The British
Journal of Criminology", 1962, nr 10]**

Palestra 7/1(61), 85-86

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prawo i postępowanie w sądach dla nieletnich w Izraelu

jest przedmiotem rozważań sędziego Davida Reifena z Tel Avivu, opublikowanych w październikowym (1962 r.) numerze brytyjskiego kwartalnika „The British Journal of Criminology”.

Sądownictwo dla nieletnich w jego obecnej postaci istnieje w Izraelu od 1950 r. Izrael posiada 2 sędziów dla nieletnich (jednym z nich jest autor artykułu). Którzy podróżują po całym kraju, rozpatrując wszystkie sprawy młodocianych przestępców. Postępowanie toczy się w obecności rodziców oskarżonego. Jawność rozprawy jest wyłączona. Dolna granica wieku odpowiedzialności karnej nieletniego zaczyna się z chwilą ukończenia przez niego 9 lat. W wieku 9—12 lat nieletni nie odpowiada karnie za popełnienie określonego czynu lub za karalne zaniechanie, jeżeli nie zostanie udowodnione, że w czasie jego popełnienia miał on zdolność zrozumienia, iż nie powinien był tego uczynić. W praktyce władze oskarżające rzadko przeprowadzają dowody na tę okoliczność, jako że uznaje się, iż dziecko, które ukończyło 9 lat, ma pełną zdolność do odróżnienia dobrego od złego.

Nieletnich dzieli się na 3 kategorie, a mianowicie na: „dzieci” do 14 lat, „młodocianych” od 14 do 16 lat i „młodych dorosłych” od 16 do 18 lat (ostatnia grupa odnosi się tylko do dziewcząt).

Jeżeli sąd zasądzi od nieletniego, który nie ukończył 14 lat, grzywnę, to odszkodowanie lub koszty postępowania powinny być zapłacone przez jego rodziców lub opiekunów.

Nieletni podejrzany o popełnienie przestępstwa powinien być — po przesłuchaniu go przez władze śledcze — zwolniony za kaucją lub bez niej. Istnieje tylko kilka wyjątków od tej zasady (np. kiedy nieletni podejrzany jest o popełnienie morderstwa, jeżeli jest rzeczą pożądaną izolowanie go od pewnego środowiska lub istnieje uzasadniona obawa, że zwolnienie mogłoby być sprzeczne z celami wymiaru sprawiedliwości). W praktyce około 95% podejrzanych młodocianych jest zwalnianych za kaucją. Gdy zachodzi konieczność zatrzymania młodocianego w areszcie, nie dopuszcza się do tego, by kontaktował się on z dorosłymi przestępcami (istnieją w tym celu specjalne areszty lub odrębne pomieszczenia w zwykłych aresztach).

Sądy dla nieletnich sprawują wyłączną jurysdykcję w stosunku do nieletnich podejrzanych o popełnienie przestępstw zagrożonych karą do 5 lat więzienia. W wypadku cięższego przestępstwa nieletniemu przysługuje dokonanie wyboru między sądem dla nieletnich a sądem wyższej instancji.

Udział obrońcy w postępowaniu przed sądem dla nieletnich dopuszczalny jest tylko za zezwoleniem sądu, który udziela tego zezwolenia wtedy, gdy uważa to za pożądane. Wynika to stąd, że intencją ustawodawcy było dążenie do nawiązania — w toku postępowania — bezpośredniego i wyłącznego kontaktu między sądem a nieletnim, który powinien przez cały czas zdawać sobie sprawę z tego, co się w toku rozprawy dzieje. Gdyby występował tu obrońca, to istnieje obawa, że omawiany stosunek zostałby rozluźniony i młodociany przestępca byłby bardziej widzem aniżeli aktorem w procesie. Sąd podczas całego procesu powinien pomagać nieletniemu i jego rodzicom, jeżeli nie znają oni obowiązującej procedury.

W związku z tym warto podkreślić, że jeżeli nieletni stający przed sądem nie ukończył 16 lat, sąd ma prawo zarządzić osobiste stawiennictwo jego rodziców i zmusić ich do tego stawiennictwa.

Orzeczenie sędziego musi być uzasadnione także w części dotyczącej wybrania odpowiedniego środka wychowawczego w stosunku do nieletniego przestępcy. Sąd może oddalić oskarżenie, mimo że wina nieletniego została udowodniona. Jest to rodzaj upomnienia, przestrogi stosowanej względem przestępców, którzy nie ukończyli 14 lat.

Innym środkiem jest pisemne zobowiązanie wobec sądu, podpisane przez nieletniego i rodziców a stosowane względem nieletnich do 16 lat (niekiedy łącznie z inną karą, np. w postaci grzywny).

Wreszcie w wielu wypadkach najlepszym rozwiązaniem okazuje się umieszczenie nieletniego w instytucji wychowawczej. Stosownie do obowiązujących przepisów nieletni powinien być skierowany do takiej instytucji na okres nie krótszy od 1 roku i nie może tam pozostawać po ukończeniu 20 lat. W 1955 r. utworzony został przy Ministerstwie Opieki Społecznej specjalny Urząd dla Młodzieży, do którego zadań należy przede wszystkim prowadzenie selekcji wśród młodocianych skazanych i kierowanie ich do właściwych zakładów, odpowiednich ze względu na ich specjalne potrzeby zdrowotne, edukacyjne i wychowawcze. Urząd nadzoruje te instytucje i kieruje nimi, dba o kształcenie ich personelu i stara się o zapewnienie reedukacji młodocianych przestępców.

Nieletni skazani na karę więzienia umieszczani są w specjalnym więzieniu dla młodocianych, w którym zapewnione są odpowiednie warunki niezbędne do ich reedukacji. Praktycznie kary te są rzadko stosowane; przeciętnie tylko ok. 0,5% młodocianych przestępców skazuje się na kary więzienia.

Istotnym elementem postępowania w stosunku do nieletnich jest wprowadzenie instytucji opiekunów sądowych (*probation officers*). Zadaniem ich jest zebranie przed rozprawą sądową informacji dotyczących dotychczasowego zachowania się nieletniego, jego warunków domowych, otoczenia oraz postępów w nauce i przebytych chorób, by w ten sposób umożliwić sądom takie rozpatrzenie i rozstrzygnięcie sprawy, które najlepiej będzie odpowiadać interesom młodocianego przestępcy. Dalej — opiekun sądowy opiekuje się nieletnim przed rozprawą i zajmuje się doprowadzeniem go do sądu. Wreszcie opiekunowie ci, rekrutujący się spośród osób, które otrzymały specjalne wykształcenie w zakresie prac społecznych i opieki nad dzieckiem, kierują młodocianym i pomagają mu w okresie zarządzonego zawieszenia wykonania wymierzonej kary.

Probation officers są pracownikami Ministerstwa Opieki Społecznej; wykonują swe zadania, korzystając z szerokiej pomocy społecznej. Rezultaty ich pracy pozwalają przypuszczać, że instytucja ta, powstała swego czasu w państwach anglosaskich i wprowadzana w coraz większej liczbie innych krajów, doczeka się powszechnej realizacji.

Wykonanie kary śmierci w USA

Wydawnictwo Departamentu Sprawiedliwości USA National Prisoner Statistics No 28 (kwiecień 1962 r.) podaje liczbę wykonanych w 1961 r. wyroków śmierci, która wyraża się najniższą od 1930 r. liczbą: 42 (w tym 20 białych i 22 Murzynów). Najwięcej egzekucji wykonano w 1935 r. — 199. Wśród straconych, skaza-